

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk Miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Navnsø med hede
Natura 2000-område nr. 200
Habitatområde H17

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion: Miljøstyrelsen Nordjylland

Forsidefoto:

Navnsø

Fotograf: Karen Andersen, Miljøstyrelsen Nordjylland.

ISBN:978-87-7564-643-2

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	5
1.2.1 Anden lovgivning	5
1.2.2 Andre relevante planer	6
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	7
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	9
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	10
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	10
1.4.2 Befolkningen	10
1.4.3 Menneskets sundhed	11
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	11
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	11
1.4.6 Landskab.....	11
1.4.7 Arter	11
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	12
1.5 Eksisterende miljøproblemer	12
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	13
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	13
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	13
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	16
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	16
1.10 Overvågning	17

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-område nr. 200, Navnsø med Hede er udpeget som habitatområde nr. 17, Navnsø med hede.

Natura 2000-området er ikke placeret nær den danske grænse og udpegningsgrundlaget indeholder ikke trækfugle eller arter, som bevæger sig på tværs af landegrænser.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består udelukkende af tiltag som vurderes at kunne påvirke lokalt, fx i drift og pleje af de terrestriske naturtyper fx i form af græsning og hedepleje.

Området er ikke geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Det vurderes derfor, at planen ikke har effekt over landegrænser.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-område nr. 200 er specielt udpeget for at beskytte Navnsø, som er en lobeliesø betinget af sure, nærringsfattige forhold. Området omkring søen består af store åbne arealer med mosaik af tørre og våde naturtyper, bl.a. surt overdrev, tør og våd hede, tidvis våd eng, hængesæk og rigkær.

Natura 2000-planens indsatser skal skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne f.eks. ved genskabelse af hensigtsmæssig hydrologi. Dette kan bl.a. realiseres vha. tilskudsordninger til sikring af hensigtsmæssigt hydrologi, drift og pleje. I flere af planens indsatser er indtænkt en synergi til at sikre levesteder for stor vandsalamander, som er en del af udpegningsgrundlaget. Indsatserne forventes desuden at have gavnlig effekt på andre arter, som anvender området.

Mål for forbedring af vandkvaliteten sikres gennem vandområdeplanerne, men forventes ligeledes at gavne fugle, dyr og planter tilknyttet området.

Den sikring og forbedring af naturgrundlaget, som forventes som følge af Natura 2000-planens indsatsprogram, forventes at gavne landskabsværdien i området. Planen vil potentielt give

befolkningen adgang til en mere varieret og spændende natur. Planen kan indirekte bidrage positivt til menneskers sundhed gennem et større incitament til rekreative aktiviteter samt forbedring af områdets biodiversitet og genskabelse af mere robuste økosystemer.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplimentere og understøtte de eksisterende fredninger og andre igangværende plejeforanstaltninger i Natura 2000-området. Realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter samt vandområdeplanen for området.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er, at området sikres som et varieret naturområde med sammenhængende natur bestående af tørre og fugtige naturtyper og småsøer, der omkranser lobeliesøen Navnsø. Der ligger vægt på hydrologiske og naturmæssige sammenhænge mellem området søer og omgivende naturtyper.

Naturtyperne våd hede og surt overdrev sikres, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne og udvidelse af arealerne, hvor de naturgivne forhold gør dette muligt.

Lobeliesøen sikres en artsrig undervandsvegetation af grundskudsplanter og en bredvegetation med amfibiske planter.

Området sikres som et godt levested for stor vandsalamander.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsorde og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredsskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

Natura 2000-område nr. 200 er beliggende i vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse

arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegning af naturnationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om naturnationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af naturnationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af naturnationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om naturnationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3-strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Områdets arealer med våd hede, tør hede, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær er overvejende i god tilstand. Årsagen er primært højt antal karakteristiske arter, god vegetationshøjde samt begrænset tilstedeværelse af vedplanter og invasive arter. Der er pleje i form af græsning på alle arealerne.

Arealerne med hængesæk er overvejende i moderat tilstand på grund af tilgroning med urter og vedplanter.

Der er desuden registreret 6 småsøer med naturtyperne søbred med småurter og brunvandede søer. Disse søer er i god/høj tilstand med høj artsrigdom og høj dækningsgrad af amfibiske planter og præget af afgræsning på de brednære arealer, hvilket giver gode lysforhold for søernes vegetation. Der er 1 sø kortlagt som næringsrig sø, denne er der ikke beregnet tilstand for.

I dette område er der en stor sø over 5 ha. Navnsø er en sø på 20,2 ha og har en max dybde på 9,6 m. Søen er kortlagt som en lobeliesø (3110). Vegetationen i søen er meget karakteristisk for en lobeliesø, da der bl.a. findes tvepibet lobelie og sortgrøn brasenføde. Der er registreret 13 plantearter i alt i søen. Der er ikke lavet fiskeundersøgelser i søen i sidste planperiode. Miljømålet for Navnsø er en god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er søen vurderet til at have en moderat økologisk tilstand på grund af indholdet af fytoplankton. Alle søer over 5 ha er omfattet af vandområdeplanen og man kan læse mere om dem på Miljøstyrelsens hjemmeside.

I området er der kortlagt 11 mulige levesteder for stor vandsalamander, som alle er i god/høj tilstand. Hovedparten af søerne er næringsfattige, upåvirkede og med begrænset skyggepåvirkning. Søerne har generelt veludviklet rørsump og lav vanddybde.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at den gode naturtilstand på en stor andel af naturarealerne ikke fastholdes, da der er behov for fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift generelt. Ligeledes er hensigtsmæssige drift en forudsætning for fastholdelse af egnede levesteder for stor vandsalamander. Der er også risiko for, at de biologiske forhold omkring småsøerne forandres som følge af, at eksisterende lysåbne søer kan gro til ved manglende plejetiltag.

Der er ligeledes risiko for, at manglende plejetiltag kan forandre de biologiske forhold for småsøerne, idet skyggepåvirkning fra den omkringliggende vegetation kan påvirke småsøernes tilstand negativt.

Hvis ikke planens indsats om pleje af de lysåbne arealer gennemføres, vil tilgroning af området kulturminder ikke i samme omfang modvirkes, og landskabet vil fremstå mindre varieret, og planens positive effekt i forhold til understøttelse af fredningens formål, om at sikre naturværdier i området, vil udeblive.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for at den biologiske mangfoldighed i området generelt stagnerer. Dette kan for befolkningen betyde, at de ikke får adgang til naturområder af højere kvalitet, samt at de rekreative aktiviteter, som f.eks.

motion, kan blive mindre attraktive, og dermed udebliver den positive effekt på befolkningens sundhed.

Hvis ikke planens indsats om pleje af de lysåbne arealer gennemføres, vil tilgroning af områdets kulturminde ikke i samme omfang modvirkes, og landskabet vil fremstå mindre varieret.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, udebliver planens kumulative effekter i forhold til konkrete projekter, vandområdeplanerne og Danmarks Havstrategi.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, ud over sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, generelt til at sikre naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen.

Tilgroning med høje græsser/urter og vedplanter, forekomst af invasive arter samt kunstig afvanding forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Desuden kan tilgroning medføre forringelse af levestederne for arterne i området, f.eks. stor vandsalamander, der er en del af udpegningsgrundlaget.

Planens indsatser om pleje og sikring af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke denne udvikling og vil desuden medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold. Planens indsatser om pleje af hede bidrager til opretholdelse af naturtyperne i området.

Hermed bidrager Natura 2000-planerne også til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares, ligesom planen bidrager til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser. Planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000-område nr. 200, Navnsø med hede, er beliggende i Vesthimmerlands Kommune, der har et indbyggertal på 36.400. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan potentielt have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats. Indsatsprogrammet vil dog samtidig give befolkningen mulighed for at opleve en mere spændende og varieret natur.

Natura 2000-planen indebærer ikke begrænsning af offentlighedens adgang til området.

1.4.3 Menneskets sundhed

Dette Natura 2000-område udnyttes til rekreative aktiviteter, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen for dette område har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Der er etableret stisystemer, mulighed for badning i Navnsø og informationsstandere i området. Naturområder af høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området, og dermed kan planens indsatser potentielt påvirke menneskers sundhed.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Natura 2000-planen rummer indsatser, der skal sikre den eksisterende udpegede natur i området, samt sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder.

Indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der ikke vil blive gravet i jordbunden.

Indsatsprogrammet indeholder ikke indsatser, der har indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.

Planen rummer ikke indsatser rettet mod vand eller klimatiske faktorer, da indsatserne er rettet mod pleje af områdets naturtyper.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planen kan potentielt påvirke adgangen til og kvaliteten af områder, som har betydning for lokalbefolkningen. Natura 2000-planens indsatser kan potentielt modvirke tilgroning af fortidsminder og kan derfor potentiel påvirke kulturarven. I dette Natura 2000-område er der flere rundhøje, både fredede og ikke-fredede.

1.4.6 Landskab

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte Navnsø, som er en lobeliesø betinget af sure, næringsfattige forhold. Søen ligger i et kuperet område med store åbne arealer med græsning og med mosaik af tørre og våde naturtyper. De højtliggende områder består af surt overdrev og tør hede, mens de lavere områder består af tidvis våd eng, våd hede, hængesæk, rigkær og nogle få brunvandede småsøer. I områdets mange små, næringsfattige vandhuller er der forekomst af stor vandsalamander.

Sikring og forbedring af naturplejetiltag som følge af indsatser kan have betydelig effekt på landskabet i området. Det kan f.eks. ske som følge af rydninger, så landskabet fremstår mere lysåbent og mere markant.

1.4.7 Arter

Dette Natura 2000-område rummer flere sjældne, fredede eller rødlistede arter. Af sjældne og rødlistede karplanter i områdets naturtyper findes bl.a. guldblomme og fin bunke. I områdets småsøer er der bl.a. krybende ranunkel, storlæbet blærerod, pilledrager og i selve Navn Sø er der grundskudsplanterne tvepibet lobelie og strandbo. Udover stor vandsalamander, som er på

udpegningsgrundlaget, er der også registreret Bilag IV-arterne strandtudse, løgfrø og spidssnudet frø.

Natura 2000-planen vil potentielt kunne påvirke arter på udpegningsgrundlaget, forskellige Bilag IV-arter og arter, som lever i tilstødende områder, da planen indeholder en række plejeindsatser samt sikring af hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyperne til forbedring af habitater og levesteder for arter i området.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Hovedparten af dette Natura 2000-området er fredet. Fredningen har til formål at sikre naturværdier og levesteder i området. Natura 2000-planen indeholder indsatser om pleje af hedearealerne samt sikring af hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyperne generelt, hvilket potentielt kan påvirke naturværdierne positivt.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

Generelt er der ingen trusler mod de lysåbne naturtyper i området; men tilgroning med vedplanter kan dog være en begyndende trussel for enkelte af naturtyperne.

Forekomst af invasive arter er ligeledes en trussel, fordi arterne breder sig hurtigt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne.

Afvanding i form af grøfter, dræn eller pumper forandrer ligeledes naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter, der er knyttet til mere tørre forhold. I dette Natura 2000-område er der på en mindre del af arealerne afvanding med svag effekt, men stadig med udbredt fugtigbundsvegetation. På en mindre del er der dog tydelige effekt af afvanding og for de pågældende naturtyper uhensigtsmæssige hydrologiske forhold.

For småsøerne vurderes der ikke umiddelbart at være trusler imod fastholdelse af naturtilstanden; men manglende pleje kan medføre, at bredvegetationen give skyggepåvirkning, hvilket kan påvirke vegetationen i småsøerne negativt. Stor vandsalamander vurderes at have gode forudsætninger for en fortsat, stabil udbredelse i dette område, hvis der er pleje på de omkringliggende arealer.

Der er ikke kendskab til øvrige trusler i området.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Natura 2000-planen indeholder en målsætning om at sikre de terrestriske naturtyper en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for tilknyttede arter, f.eks. stor vandsalamander, som er en del af områdets udpegningsgrundlag. Indsatser gennemført i tidligere planperioder vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhængende natur i Natura 2000-området ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper. Disse indsatser forventes at nedbringe truslen om tilgroning og ligeledes medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for Natura 2000-området.

Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer.

Natura 2000-planen indeholder ingen konkrete indsatser, der kan forbedre eller forværre vandkvaliteten i områdets småsøer. Indsatskrav for vandkvaliteten af store søer håndteres gennem vandområdeplanerne.

Natura 2000-planen indeholder ingen konkrete indsatser der kan forværre eller forbedre depositionen af kvælstofforbindelser i området. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, mens næringsstofbelastningen håndteres gennem Vandområdeplanerne.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU- lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundsjord har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område nr. 200, Navnsø og hede, vil planen medvirke til at hindre tilgroning af en række lysåbne naturtyper. Planen vil ligeledes medvirke til at sikre levesteder for områdets Bilag IV-arter. stor vandsalamander, strandtudse og løgfrø. Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper vil bidrage til at forbedre og sikre rødlistede arter. Særlige planter i dette Natura 2000-område er guldblomme, krogneb-star og storlæbet blærerod, som alle er rødliste-arter. Hensigtsmæssige hydrologiske forhold, samt sikring af pleje, medfører, at forholdene for ovenstående arter og naturarealer forbedres, idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen.
Befolkningen	X		Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Planen vurderes at bidrage til at sikre og forbedre naturgrundlaget, hvilket giver mulighed for større naturoplevelser. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som f.eks. vil kunne medføre en ændret drift på arealerne. Der er offentlig adgang til hele af området, og Natura 2000-planen indebærer ikke restriktioner for offentlighedens adgang.
Menneskers sundhed	X		Natura 2000-planens gennemførelse vil ikke være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, idet den rekreative udnyttelse kan fortsætte, ligesom sikringen af en beskyttede natur i øvrigt ikke vurderes at have en sundhedsmæssig effekt. Det vurderes, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, men i stedet vil bidrage positivt.

Jordbund		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed idet indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag, som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden.
Vand		X	Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne.
Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, idet indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.
Klimatiske faktorer		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på klimatiske faktorer.
Materielle goder		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker materielle goder, idet planens indsats primært omfatter pleje af de naturtyper, der findes på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.
Landskab	X		Natura 2000-planen understøtter sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge dermed øge landskabsværdien. Et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv	X		Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen berører pleje af arealer, hvor der er flere rundhøje. Dermed vurderes planen potentielt at kunne påvirke kulturarv og arkæologisk arv.
Arter	X		Af særlige arter i området kan bl.a. nævnes guldblomme, gul evighedsblomst, fin bunke, krybende ranunkel, storlæbet blæserod, pilledrager og i selve Navn Sø er der grundskudsplanterne tvepibet lobelie og strandbo. Udover stor vandsalamander, som er på udpegningsgrundlaget, er der også registreret Bilag IV-arterne strandtudse, løgfrø og spidssnudet frø. Se desuden vurderinger i skemaet under "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater	X		Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen vurderes ikke at stride imod områdets fredning, da fredningen har til formål at sikre naturværdier, hvilket Natura 2000-planen

			forventes at bidrage til. Der er ingen fredningsbekendtgørelser i området.
Kumulative effekter	X		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten og habitater for arter på området udpegningsgrundlag.

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre en højere kvalitet af naturen og bidrage til en større biologisk mangfoldighed. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området, hvor sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne skal bevare overdrevene, hederne samt områdets øvrige naturtyper. Med gennemførelse af Natura 2000-planen sikres eller forbedres tilstanden af de lysåbne naturtyper.

Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, f.eks. ændret drift. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

Med gennemførelsen af Natura 2000-planen forbedres tilstanden af naturtyperne og arternes levesteder generelt, og planen vurderes overordnet ikke at have negativ indvirkning på miljøet.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundslande. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om sikre de lysåbne naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og plejefastholdelse af pleje på de lysåbne arealer. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.

Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil samtidig medvirke til at sikre forholdene for stor vandsalamander, der er en del af udpegningsgrundlaget.

I dette Natura 2000-område gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding særlig indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Prioriteringen af indsatser for naturtyper, fugle og arter beror på kendskab til forekomster, bestande og specifikke behov jf. basisanalysen for Natura 2000-området. Dertil er visse arter og naturtyper på forhånd prioriterede jf. EU's habitatdirektiv, da de er af fællesskabsbetydning og har et særligt fokus.

Der er ikke kendskab til modstridende naturinteresser mellem habitatnaturtyper eller arter på udpegningsgrundlaget, og dermed ikke behov for prioritering af indsatser.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afreporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl

og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Resume

Strategisk Miljøvurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Navnsø med hede (nr. 200). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk